

'תפילה'

שאלות לדין ולשיח:

- ✓ בשביל מה להתפלל, האם אלוקים לא יודע מה אנחנו צריכים?
- ✓ מדוע התפילה היא בנוסח קבוע, לא עדיף להתפלל ישר מהלב?
- ✓ האם יש מקום לתפילה מהלב, חוץ מהתפילות שבסידור?
- ✓ מרכזיות התפילה בחיי היהודי ובעיצוב דרכו.
- ✓ האם חווינו בחיינו איזו תפילה מיוחדת?

א - ענין התפילה:

ספר העיקרים (לרבי יוסף אלבו): 'אם נגזר מהשם טוב מה על איש או לא נגזר. ואם נגזר אין צריך תפלה, ואם לא נגזר אין תועיל התפלה לשנות רצון השם לגזור עליו טוב אחר שלא נגזר, שלא ישתנה השם מן הרצון אל לא רצון, ולא מלא רצון אל רצון, ובעבור זה יאמרו שלא יועיל כשרון המעשה אל שיגיע לאדם מהשם בעבורו טוב מה, וכן שאמרו שלא תועיל התפלה להשיג טוב מה או להינצל מרע שנגזר עליו'.

'וזה הדעת איננו נכון, שהשפעות העליונות יושפעו על המקבל בהיותו במדרגה ידועה והכנה ידועה לקבלם, ואם לא יכין האדם עצמו לקבל השפע ההוא הנה הוא המונע הטוב מעצמו, שאם נגזר על איש מה על דרך משל שיצליחו תבואותיו בשנה פלונית והוא לא יחרוש ולא יזרע בשנה ההיא אף אם ימטיר השם מטרות עזו על פני תבל ארצו לא תצלחנה תבואותיו אחר שלא חרש וזרע והוא המונע מעצמו הטוב ההוא שלא הכין עצמו לקבלו... וכן כשנגזר עליו רע מה הנה הוא נגזר בהיותו במדרגה ידועה מהרוע או בהכנה ידועה... ואין להקשות ולומר, איך ישתנה רצון השם יתברך על ידי התפלה? שכך היה רצון השם מתחלה שתתקיים הגזירה בהיותו באותה מדרגה ואותה הכנה, ואם תשתנה ההכנה תשתנה הגזירה'.

רמח"ל דרך ד' (חלק רביעי פרק ה'): 'ענין התפילה הוא כי הנה מן הסדרים שסידרה החכמה העליונה הוא שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו ית' צריך שיתעוררו הם אליו ויתקרבו לו ויבקשו פניו וכפי התעוררותם לו כן ימשך אליהם שפע ואם לא יתעוררו לא ימשך להם. והנה האדון ב"ה חפץ ורוצה שתרכבה טובת בראיו בכל זמניהם והכין להם עבודה זו דבר יום ביומו שעל ידה ימשך להם שפע ההצלחה והברכה כפי מה שהם צריכים לפי מצבם זה בזה העולם'.

ב - מטרת התפילה:

רבינו בחיי, ספר חובות הלבבות שער חשבון הנפש פרק ג': 'וראוי לך אחי, שתדע, כי כוונתנו בתפילה אינה כי אם כלות הנפש אל האלוקים וכניעתה לפניו, עם רוממותה לבוראה, ושבהה והודאתה לשמו, והשלכת כל יתבה עליו. ולפי שהיה כבוד על הנפש לזכור כל זה בלי חיבור וסדר, סדרו רבותינו ז"ל העניינים שצריכים להם רוב כתות בני אדם, הנראה חסרונם בהם אל האלוקים וכניעתם בעבורם. והם ענייני התפילה על סדר ותיקון, שתקבל בה הנפש פני בוראה, ולא תבוש בהתנפלה, וייראה ממנה בסדרה ענייני התפילה בליבה הכניעה והשפלות לאלוהים'.

רמח"ל דרך ד' (חלק רביעי פרק ה'): 'ואמנם עומק יותר יש בענין והוא כי הנה האדון ב"ה נתן לאדם דעה להיות מנהג עצמו בעולמו בשכל ובתבונה והעמים המשא עליו להיות מפקח על צרכיו כלם... ואולם כמו שירידה זו (לעיסוק בענייני העולם הזה) מצטרפת לו לפי ענינו בעולם הזה, הנה מצד אחר צריך שלא תרבה יותר ממה שראוי. כי הנה כפי מה שירבה להסתבך בענייני העולם, כך מתרחק מן האור העליון ומתחשך יותר. והנה הכין הבורא ית' תיקון לזה, והוא מה שיקדים האדם ויתקרב ויעמוד לפניו ית' וממנו ישאל כל צרכיו ועליו ישליך יהבו, ויהיה זה ראשית כללי ועיקרי לכל השתדלותו עד שכאשר יימשך אחר כך בשאר דרכי ההשתדלות שהם דרכי ההשתדלות האנושי לא ייקרא שיתבך וישתקע בגופניות וחומריות כיון שכבר הקדים ותלה הכל בו ית', ולא תהיה ירידתו ירידה רבה אלא תסמך על ידי התיקון הזה שקדם לה'.

הסבא מקעלם (חכמה ומוסר ח"ב א'): 'מהו ענין התפילה... הלא ודאי הקב"ה מרחם על האדם הרבה והרבה יותר ממנו? - אשר על כן באמת כל ענין התפילה הוא רק עבודה. והוא כי כל עיקר עבודת השם יתברך עומדת על אמונת ההשגחה, ויען כי

כל עניני תבל הם רק בסיבה ומסובב, על כן קשה מאד ה צ י ו ר של השגחה, על כן באמת **ענין התפילה הוא כדי לצייר לפניו שהכל מהשם יתברך**, ומשום זה צריך להיות מבקש רחמים ותחנונים וכו' ממש כעני המבקש בפתח, לקרב הציור. ועל כן ניחא הא שהתפילה נקראת עבודה. **ומה שמבקש צרכיו אינו אלא להזכיר את עצמו שהוא כל רגע ורגע בידו יתברך**.

ג - תפילה – פגישה אמתית עם הקב"ה:

רמח"ל (מסילת ישרים פרק יט): 'הוא עומד ממש לפני הבורא יתברך שמו, ונושא ונותן עמו, אף על פי שאין עינו של אדם רואהו. ותראה כי זה הוא היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען אין החוש עוזר לזה כלל. אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו'.

רמח"ל (דרך ד' חלק רביעי פרק ה'): 'שנתן לו רשות שיעמוד לפניו ויקרא בשמו ואז יתעלה מן השפלות אשר לו בחוקו לפי שעה, ויימצא מקורב לפניו ומשליך עליו יהבו כמ"ש. והנה זה הומר התפלה שאסור להפסיק בה כלל מפני היות בה האדם בקורבה גדולה אליו ית'. וכן סודר בה הפטר בסופה, יהלך לאחוריו ג' פסיעות והוא שוב האדם אל מצבו התמידי כמו שמצטרך לו בשאר כל זמנו'.

ד - תפילה היא צורת חייו של היהודי:

כוזרי (מאמר ג' אות ה'): 'ונמצא שאין תפילת החסיד דבר שבמנהג או שבהרגל, כשירת הזורזר והתוכי, אלא כל מילה מחשבה עימה וכוונה בה. בדרך זו, תהיה שעת התפילה לחסיד כגרעין הזמן ופריו, ושאר השעות תהיינה לו כדרכים המוליכות אל שעה זו, שלבואה הוא מצפה, כי על ידה הוא מידמה אל העצמים הרוחניים ומתרחק מן הבהמיים... והנה ערך כל אלה לנפש הוא כערך המזון לגוף, שכן תפילת אדם טובה לנפשו, כשם שהמזון תועלת לגופו. וכן ברכת כל תפילה שורה על האדם עד שעת תפילה שאחריה, כשם שכוח הסעודה שסעד מתקיים בו עד שיסעד סעודת לילה. אולם ככל אשר תתרחק שעת התפילה, תלך הנפש הלך וקדור מטרדות העולם הבאות עליה.... אך בשעת התפילה מטהר האדם את נפשו מכל מה שעבר עליה בינתיים ומכין אותה לקראת העתיד...'

'שערים בתפילה (הגר"ש פינקוס זצ"ל. תחילת 'פרקי סוים'): 'מיסודות התפילה לדעת, שאין התפילה מיוחדת רק לשלש פעמים ביום, אלא היא היסוד והתכנית לעצם צורת חיי היהודי, לחיות החיים הטבעיים עם השם יתברך, וכמפורש בפסוק 'ומי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כד' אלוקיני בכל קראינו אליו', שזהו עיקר צורת היהודי – מה שחי וקרוב תמיד לד' יתברך. ולזה נמשל מתן תורה בכל התורה כולה לחתונה, והקשר בין הקב"ה לכלל ישראל נמשל לקשר בין איש ואשה, וכמו שחי הנישואין אינם רק שייכות הדדית, אלא זוהי צורת חיים, היינו שחיים יחד בשותפות, כן ממש נמצא הקב"ה על דינו בכל רגע בכל קראינו אליו, אם לעזור בכל דבר גדול או קטן, או כביכול סתם לשוחח על כל נושא ועניין'.

ה - תפילה בנוסח קבוע מראש ולא אישי:

'נפש החיים' (שער ב' פרק יג): 'כי באמת בעומק פנימיות כוונת התפלה, אין אתנו יודע עד מה. כי גם מה שנתגלה לנו קצת כוונות התפלה מרבתינו הראשונים ז"ל קדישי עליונין, ועד אחרון הרב הקדוש איש אלקים נורא האריז"ל, אשר הפליא הגדיל לעשות כוונות נפלאים, אינם בערך אף כטפה מן הים כלל נגד פנימיות עומק כוונת אנשי כנסת הגדולה מתקני התפלה, שהיו ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים. וכל מבין יבין דלא איתי אנש על יבשתא (שלא בא אדם על היבשה) שיוכל לתקן תיקון נפלא ונורא כזה, לכלול ולגנוז במטבע תפלה קבועה וסדורה בנוסח אחד, התקונים של כל העולמות עליונים ותחתונים וסדרי פרקי המרכבה, ושככל פעם שמתפללין יוגרם תקונים חדשים בסדור העולמות והכחות והמשכת מוחין חדשים אחרים. שמעת שתקנוה עד ביאת הגואל ב"ב לא היה ולא יהיה שום תפלה בפרטות דומה לחברתה שקודם לה ואחריה כלל... ולכן ארז"ל (חיגגה ט' ע"ב וברבה במדבר פ"ט) 'מעוות לא יוכל לתקון' זה שביטל ק"ש כו' או תפלה כו'. והוא בלתי אפשר אם לא ע"י הנבואה העליונה ורוח קדשו ית' אשר הופיע עליהם הופעה עצומה בעת תקון נוסח מטבע התפלה והברכות. שם הוא ית"ש בפייהם אלו התיבות ספורות וגנוזות בתוכם כל התקונים. לזאת מי הוא אשר עמד בסוד ד' על עומק כוונתו ית"ש, איזה דרך ישכון אורה של כל תיבה פרטית מהם'.

סיכום הדיונים: בשביל מה להתפלל? האם אלוקים לא יודע מה אנחנו צריכים? מדוע התפילה היא בנוסח קבוע? האם יש מקום לתפילה מהלב? התפילה בחיי היהודי ובעיצוב דרכו. האם יש לנו להוסיף חווייה אישית?